

1

Het is een ramp. Waar ik ook kijk, overal om me heen lijkt het wel een oorlogsgebied. ‘Misschien kunt u...’ Een harde por in mijn zij slaat de lucht uit mijn longen terwijl de man me hardhandig aan de kant duwt. Mijn elleboog raakt een kast en er schiet een pijnscheut door mijn arm. Ik had moeten weten dat die uitroep niets zou uithalen. Het is een boom van een vent, en hij steekt zijn hand omhoog naar een vrouw, die een eind verderop alle boeken een voor een uit het rek gooit. Hij schudt zijn hoofd voor hij aan de volgende plank begint.

Opa heeft zich verscholen in de kleine ruimte achter de toonbank die dienstdoet als pauzeruimte. Ik zie nog net af en toe een pluk van zijn grijze haar boven het ruitvormige raampje uit komen als hij de winkel in kijkt. Op dit moment tel ik zeker twintig mensen in de zaak. Elke keer als het belletje boven de deur gaat, is dat niet omdat er iemand weggaat, maar omdat er steeds meer mensen bij komen. Alsof er een of ander virus in de lucht hangt waardoor mensen zich als idioten gaan gedragen, hebben ze zich allemaal op dezelfde rekken voorin de winkel gestort: die met de boeken.

Als ik voor de derde keer een elleboog tegen mijn hoofd krijg, ben ik blij dat opa in elk geval veilig zit. Ik hoop maar dat hij verstandig genoeg is om niet naar buiten te komen. Ik schraap mijn keel, maar aanvankelijk komt er weinig geluid uit. Niet genoeg

om de aandacht te trekken van wie dan ook, en zeker niet van dat zootje vandalen in de winkel. Ik probeer het nog eens.

‘Mag ik even de aandacht?’ roep ik zo hard als ik kan. De man die het dichtst bij me in de buurt staat kijkt even om, maar als hij mij ziet staan, besluiteloos en met mijn handen als een toeter om mijn mond, gaat hij door met wat hij aan het doen was: hij trekt het zoveelste boek uit het rek en gooit het na er even in te hebben gebladerd achter zich neer. Ik staar naar het boek dat opengevouwen als een tent op de grond terechtkomt en waar een andere doorgedraaide klant bijna over valt als die zich omdraait naar een andere kast.

Dit is waanzin, en als de brandblusser het nog had gedaan had ik al die mensen zo naar buiten gespoten. Helaas heb ik die net vorige maand in de vuilcontainer gepropt omdat hij ergens uit 1950 kwam en het poeder dat erin zit waarschijnlijk allang één grote klont is geworden. De brandweer zou het niet goedkeuren als ze het wisten, maar de nieuwe brandblusser is besteld en zou elk moment geleverd moeten worden. Alleen heb ik daar nu niets aan.

Met een zucht kijk ik om me heen. Hoe weinig zin ik hier ook in heb, het zal toch moeten. Met mijn verstand op nul stroop ik mijn rokje omhoog en klim ik op de toonbank. Nu ik over alle hoofden heen kan kijken blijkt de ravage nog groter te zijn dan vanaf beneden. Nu ben ik pas écht boos.

‘Zo is het genoeg!’ Dit keer komt mijn schreeuw vanuit mijn tenen, maar nog steeds lijkt niemand onder de indruk. ‘Ik bel nú de politie en wie niet binnen vijf minuten alles wat hij op de grond heeft gegooid heeft teruggezet in de kast, mag de politie uitleggen wat hij aan het doen is.’ Misschien had ik dit al meteen moeten doen, of had opa het moeten doen. Tientallen ogen kijken me woedend aan. Er zit niets anders op dan in de aanval te gaan.

Dreigend hou ik mijn telefoon omhoog en ik draai een rondje, zodat iedereen duidelijk kan zien dat er met mij niet te spotten valt. Ik stroop zelfs mijn mouwen een eindje op, in de hoop dat mijn getatoeëerde arm me een gevaarlijker aanzien geeft, en kijk om me heen alsof ik voor de duivel niet bang ben – zoals opa altijd zegt. Ze moesten eens weten! Mijn hart slaat over en mijn mond is droog van angst. Godzijdank lijkt het dreigement te werken, want de horde losgeslagen wilden die het laatste halfuur heeft huisgehouden in de winkel breekt langzaam op en het belletje aan de deur bevestigt dat de mensen daadwerkelijk de winkel verlaten. De ergste herrie verstomt, maar er klinkt nog steeds geroezemoes.

‘Ik ga nú bellen,’ roep ik dreigend in de richting van de overgebleven mensen, die allemaal wezenloos naar me opkijken alsof ze stuk voor stuk iets gerookt hebben. Om mijn woorden kracht bij te zetten doe ik alsof ik 112 intoets.

‘U spreekt met Mara van Kooten, van Partituur in Amsterdam. Mag ik de politie alstublieft?’ brul ik overdreven hard in de telefoon, en ik kijk nogmaals dreigend om me heen. Nog meer klanten kiezen het hazenpad, en ik denk dat het dreigement van de politie misschien ook wel helpt. Even snel als ze zijn binnengekomen zijn ze ook weer weg. Er blijft een slagveld achter.

Overal liggen boeken en losse vellen papier over de grond verspreid. Mijn lezershart trekt pijnlijk samen als ik zie wat ze Partituur én de boeken hebben aangedaan. Snel spring ik van de toonbank, zodat ik als ik de laatste idioot de deur uit heb gewerkt die meteen op slot kan doen. Iedereen die naar buiten loopt werp ik mijn vuilste blik toe. Als het er niet zoveel waren zou ik geprobeerd hebben hun gezichten te onthouden, zodat we ze een levenslang winkelverbod konden geven, maar deze mensen zien er niet uit of ze geïnteresseerd zijn in antieke boeken en of ze nog een keer terug zouden komen. Geen idee wat ze hier dan deden

en waarom ze de winkel zo overhoop moesten gooien.

Toen ik een halfuur geleden een paniekerig telefoontje van opa kreeg en hij iets riep dat ik niet kon verstaan, met op de achtergrond een heleboel vreemde, drukke geluiden, liet ik meteen mijn kar met boodschappen staan om maar zo snel mogelijk hiernaartoe te komen. Maar toen ik bij de winkel kwam, was het al te laat. Ik weet niet wat de mensen bezielde, waarom ze de boeken in het rond smeten alsof het confetti was, en waar die wilde blik in hun ogen vandaan kwam. Bezeten – dat is het enige woord dat me te binnen schoot. Iedereen leek wel bezeten, en ik wist niet waarvan.

Opa komt achter de deur vandaan, zwaar leunend op zijn stok. Zijn witte haar zit in de war, alsof hij er een paar keer met zijn hand doorheen is gegaan. Hij kijkt geschrokken en ook een beetje bang. Zijn blik vliegt door de zaak alsof hij zich ervan wil verzekeren dat echt iedereen weg is.

‘Sorry, kleintje,’ zegt hij met trillende stem. Hij ziet lijkbleek. ‘Ik heb geprobeerd ze tegen te houden, maar het werden er steeds meer en meer, en voor ik het wist duwde een van hen me om en viel ik tegen de muur.’ Hij wijst naar een bult aan de zijkant van zijn hoofd, en ik zweer het: als ik had geweten wie dat gedaan heeft, had ik diegene met alle liefde een paar keer zelf met zijn kop tegen de muur geslagen. Niemand komt aan mijn opa. Er staan toch nog twee van die idioten binnen, en een van hen is zijn schoenveters aan het strikken. Of hij wil dat ik denk dat hij dat doet, want zijn veters zijn al gestrikt. Hij wil tijdrekken. Misschien denkt hij dat hij meer kans maakt om te doen wat hij hier dan ook wil doen omdat hij de enige is. Mooi niet!

‘Jullie hebben nog precies tien seconden om op te rotten voor ik de pepperspray uit mijn zak haal,’ zeg ik. ‘Tien... Negen...’ De twee weten niet hoe snel ze weg moeten komen. Iedereen met een beetje verstand zou weten dat wanneer ik pepperspray had

gehad, ik die allang had gebruikt. Dat zij dat niet beseffen zegt genoeg over het niveau van de twee kleerkasten.

Als de laatste met een grimmig gezicht naar buiten loopt, duw ik de deur achter hem dicht. Net iets te snel, waardoor de zware deur tegen zijn kont slaat. Hij wil iets zeggen, maar ik laat het ouderwetse rolgordijntje al zakken. Ik draai de zware sleutel met veel lawaai om in het slot en kijk dan weer naar opa.

‘Het is niet erg, opa,’ troost ik hem. ‘Ik ga even kijken of ze de rest van de winkel met rust hebben gelaten, en dan zoek ik uit wat hier nou precies aan de hand is.’ Met een zwaai trek ik een stoel overeind die aan een van de leestafels hoort te staan en zet hem tegen de muur. ‘Wacht u hier maar even tot ik terug ben.’ Opa knikt en laat zich zonder morren met een zucht op de stoel zakken. Zijn handen trillen en hij is nog steeds zo wit als een doek. Het is goed te merken dat dat gedoe hierbinnen hem erg heeft aangegrepen. Misschien had ik beter bij hem kunnen blijven zitten, maar ik weet dat opa liever zeker weet dat alles met zijn winkel in orde is.

Partituur bestaat uit drie delen. In het voorste deel, waar ook de kassa is, bevinden zich de kasten met boeken, toneelstukken en bladmuziek. Wanneer je de hoek om loopt en de drempel over gaat kom je terecht bij de kostuumafdeling. Rekken en rekken vol met de mooiste jurken, pakken, pruiken en accessoires. Je kunt het zo gek niet verzinnen of het is er te vinden: van vleugels tot prinsessenjurken en van kroontjes tot grote kleurige hoeden. Ik zie het meteen als ik op de kostuumafdeling kom: alles hangt nog netjes recht. Niemand heeft aan de rekken gezeten en er is niets omgegooid. Ook de derde afdeling, waarvoor je een trapje af moet en waar de make-up, kleurlenzen en schmink te vinden zijn, ligt er verlaten maar wel opgeruimd bij. Ik begrijp er niets van. Die mensen hadden het met z’n allen dus alleen op de boeken voorzien? Toch loop ik een rondje door beide ruimtes om

het zeker te weten, maar er lijkt hier niets weg of kapot te zijn. Ik loop terug naar opa, die nog op precies dezelfde plek zit waar ik hem heb achtergelaten.

De ravage waar hij middenin zit is om te huilen. Niet alleen hebben ze driekwart van de boeken en mappen uit de rekken gegooid, ook is zeker de helft onverkoopbaar geworden omdat ze die hebben verscheurd, vertrapt en anderszins vernield.

‘Misschien is het wel een keer goed voor de winkel,’ zeg ik met een uitgestreken gezicht. ‘Het werd tijd dat we hier de boel een beetje sorteerden en alle oude spullen weggooiden. Of misschien wil die vrouw van de kringloop het wel hebben. Hoe heet ze ook alweer? Ze was hier laatst ook al om van alles op te halen.’ Opa knikt. Hij weet vast ook wel dat zelfs de kringloop geen doos vol met losse vellen meeneemt om ze met een rol plakband weer in elkaar te knutselen.

Onze boeken zijn geen boeken die je in een kringloopwinkel tegenkomt. Wij verkopen oude eerste drukken. Ingebonden toneelstukken die voor de verzamelaar goud waard zijn, maar waar een normaal mens zijn neus voor zou ophalen. Stoffige boeken, met bruine en donkerblauwe kaften die niemand zou oppakken. Ik hou van deze boeken. Ze ruiken zo heerlijk, en als het rustig is neem ik soms een boek mee naar achteren om mijn vingers over het oude, broze papier te laten glijden en de geur diep op te snuiven. Opa heeft me daar al een paar keer op betrapt en kijkt me dan alleen maar vertederd aan, maar zegt niets.

‘Hebt u enig idee wat al die mensen hier deden?’ vraag ik.

Opa haalt zijn schouders op. ‘Het was er eerst maar eentje, en toen ik vroeg of ik hem kon helpen gromde hij dat hij het zelf wel kon. Hij liep naar de kast en begon tussen de boeken te zoeken, heel voorzichtig. Maar toen kwam er nog een, en nog een. En toen de vierde kwam leken ze allemaal meer haast te hebben. Ze begonnen te graaien en elkaar aan de kant te duwen, terwijl er

steeds meer mensen bij kwamen. Toen ben ik weggelopen om jou te bellen.’

Ik weet dat het geen nut heeft om te zeggen dat hij eigenlijk de politie had moeten bellen, want opa is iemand die altijd probeert zelf zijn problemen op te lossen. Ik ben al blij dat hij zo slim was om dekking te zoeken in plaats van te proberen te redden wat er te redden viel.

Elke keer als er iets voorvalt waarvoor een normaal mens de politie zou bellen, is opa’s excuus: ‘Zo lang kan ik oma niet alleen laten, en Vivian wil ook op tijd naar huis.’ Winkeldieven stuurt hij met een waarschuwing weg, en zelfs na de poging tot inbraak van een paar maanden geleden zette hij gewoon een nieuw slot op de deur en wilde niets meer over de politie horen. Gelukkig ziet hij me niet met mijn ogen rollen. Opa is te goed voor deze wereld, zeker als je bedenkt hoe door en door verrot die is; dat zie je wel als je hier nu rondkijkt. Ik zucht nog een keer diep en stap dan het wiebelige laddertje op om een paar lege dozen te pakken. Als ik die troep dan toch moet sorteren, kan ik maar beter nu beginnen.

‘Ga maar vast naar oma,’ zeg ik, me omdraaiend naar opa. ‘Ze wacht vast al op u en als u geluk hebt kunnen jullie samen nog een aflevering van haar tv-serie kijken voor ze in slaap valt.’

Opa trekt zijn neus op.

Ik rommel een beetje rond, op zoek naar dozen waar flink wat boeken in passen. Opa staat er een beetje verloren bij en twijfelt duidelijk of hij me wel alleen kan laten.

‘Die serie? Dat zou eerder een reden zijn om langer hier te blijven. Maar je hebt gelijk: ze vindt het vast fijn als ik er ben, en ik kan ook wel wat rust gebruiken.’ Hij kijkt nog een keer zuchtend om zich heen. ‘Weet je zeker dat...’

Met een sierlijke sprong van het trapje, dat gevaarlijk wiebelt en bijna omvalt, kom ik op de grond terecht, vlak voor opa’s voe-

ten. Ik pak hem bij zijn bovenarmen en draai hem langzaam om in de richting van de deur. Met mijn hand op zijn schouder reik ik langs hem heen om de sleutel om te draaien. Als ik hem nu niet naar buiten werk, gaat hij niet meer weg.

Plotseling zwaait de deur open. In de deuropening staat een man met uitgestoken hand verdwaasd naar me te kijken. Blijkbaar deed hij net de deur open toen ik dat van binnenuit wilde doen.

‘Zijn jullie gesloten?’ vraagt hij. Een vrij domme vraag, als je het mij vraagt, want het gordijntje is naar beneden en hij moet hebben gehoord dat ik de sleutel omdraaide. Hij kijkt demonstratief naar het handbeschilderde bordje met **OPEN** en daarna naar de openingstijden die in opa’s hoekige handschrift op de ruit geschilderd zijn.

‘Ja, we zijn open,’ zegt opa resoluut.

De man kijkt over onze schouders de winkel in. ‘Het ziet er anders uit alsof u een probleem hebt, in plaats van een geopende winkel,’ zegt hij langzaam.

‘Inderdaad, een klein probleempje. Maar niet iets wat we niet kunnen oplossen, dank u wel.’

Waarom gaat opa nou niet weg? Als de man een minuut later was gekomen had ik de deur gewoon weer in zijn gezicht dichtgegooid, maar opa is nog van de generatie waarvoor de klant koning is.

‘Oma wacht op u,’ help ik opa herinneren. ‘Ga nu maar, voordat ze al slaapt. Dat zou zonde zijn. Ik regel het wel met deze meneer hier.’ Op opa’s gezicht staat twijfel te lezen. Hij is pas tevreden als de man mijn woorden als een uitnodiging ziet en twee stappen over de drempel zet.

‘Vergeet niet de deur weer te sluiten als meneer weg is,’ zegt hij streng. Hij aait liefkozend over mijn wang en loopt dan naar buiten. Zijn voetstappen en het getik van zijn wandelstok ster-

ven langzaam weg. Het is maar goed dat opa te erg van slag is om te beseffen dat deze man ook een van die vanden kan zjin, ook al ziet hij daar niet naar uit. Hij kan maar beter een goede reden hebben om hiernaartoe te komen, want ik kan hem zó de deur weer uit werken.

Ondertussen is de man naar binnen gekomen en staat hij een beetje onwennig naar de rommel op de grond te kijken. ‘Grote verbouwing gehouden?’ vraagt hij, en hij kijkt me vriendelijk aan. Nu ik me niet meer groot hoef te houden voor opa, stort ik in. Binnen twee seconden sta ik als een klein kind te grienen.

2

De man slaat ongemakkelijk zijn arm om me heen.

‘Hé,’ zegt hij vriendelijk, ‘zo erg kan het toch allemaal niet zijn?’

Mankeert er iets aan zijn ogen of zo? Snikkend wrijf ik met de rug van mijn hand de tranen van mijn wangen. Natuurlijk is het allemaal erg. Ik heb net in mijn eentje een groep mensen uit de winkel van een oude man gejaagd, waardoor ik stijf sta van de adrenaline, en diezelfde winkel ziet er nu uit alsof er een horde olifanten doorheen gedenderd is.

Als hij een zucht slaakt en met zijn hand troostend op mijn arm klopt zet ik twee stappen naar achteren en kijk ik hem aan.

Prompt loopt er een rilling over mijn rug. Hij staat om zich heen te kijken alsof hij iets zoekt, net zoals de mensen die ik net met veel moeite naar buiten heb gewerkt. Ik schat de situatie in. Ik kan deze man aan, maar dan mag ik er niet uitzien alsof ik de zaken niet onder controle heb. Als hij hetzelfde komt doen als die barbaren van net, vliegt hij de winkel uit voor hij met zijn ogen kan knipperen. Ik veeg met mijn mouw langs mijn ogen en haal mijn neus een keer op. Ga rechtop staan, kin omhoog, borst vooruit. Dan probeer ik een zakelijk gezicht op te zetten en faal daar jammerlijk in, maar ik kijk hem toch recht in zijn ogen aan.

‘Het spijt me, dat was erg onprofessioneel, maar het zit dan ook even allemaal heel erg tegen.’

Hij wuift het weg. ‘We hebben allemaal wel eens onze dag niet. En als ik zie hoe het er hier uitziet kan ik het je niet kwalijk nemen dat je even een breakdown had. Wat is er gebeurd?’

‘Wist ik dat maar...’ Weet jij het misschien, denk ik wantrouwig erachteraan.

Misschien had ik het moeten vragen aan een van de mensen die ik naar buiten heb gewerkt, maar ik betwijfel of iemand me na mijn niet zo vriendelijke praatje te woord zou hebben gestaan.

‘Toen ik binnenkwam stond het hier vol mensen; de laatste was net weg voordat jij binnenkwam. Ik heb geen idee waar ze vandaan kwamen, wat ze kwamen doen en waarom ze dat hier deden. Ik weet alleen dat mijn opa hier zo snel mogelijk weg moest.’

De man knikt begrijpend, maar waarschijnlijk snapt hij er net zo weinig van als ikzelf. Dat hoop ik in elk geval, want ik heb echt geen energie meer om nog een keer kwaad te worden.

Dan draait hij zich vastbesloten om naar de deur en duwt hem dicht. Daarna keert hij het bordje van OPEN naar GESLOTEN en draait de sleutel om. Mijn bloed bevriest. In gedachten vervloek ik opa dat we geen alarmsysteem of zo hebben dat de politie waarschuwt, of op z’n minst een alarmknop. Dat slaat natuurlijk nergens op in een winkel vol oude troep, maar op dit moment was het best handig geweest. Ik wist wel dat ik op mijn gevoel had moeten vertrouwen en dat ik deze man de deur uit had moeten werken. Maar nee, ik moest weer zo nodig net als opa uitgaan van het goede in de mens.

Mijn ogen schieten van links naar rechts om na te gaan of ik ergens iets zie waar ik me mee kan verdedigen, maar tenzij dat met een boek lukt, zie ik niets dat als wapen kan dienen. Zelfs opa’s wandelstok staat niet in de paraplubak naast de deur; die heeft hij net immers meegenomen. Pas als ik met grote ogen

twee stappen naar achteren zet, klaar om in de aanval te gaan, met mijn vuist in de lucht, begrijpt de man wat er door me heen gaat.

Hij steekt zijn handen omhoog. ‘Nee! Nee!’ Hij zet een verschrikt gezicht op en schudt zijn hoofd. ‘Ik wil je niets aandoen!’

Maar daar trap ik niet in. Dat is namelijk precies wat iemand die me wél iets wil aandoen zou zeggen. ‘Ik wilde voorstellen om je te helpen opruimen. Ik deed de deur alleen op slot om te voorkomen dat er nog meer mensen binnenkomen op wie je niet zit te wachten.’ Hij draait het slot weer van de deur en zwaait hem wijd open. ‘Kijk, open. Niets aan de hand. Als je wilt dat ik ga, ga ik metéén weg. Oké?’

Mijn hartslag vertraagt geen moment en ook mijn ademhaling is nog steeds gejaagd.

‘Ik wil je niet alleen laten als je overstuur bent, vooral niet omdat ik je overstuur heb gemaakt,’ zegt hij, elk woord duidelijk articulerend. ‘Kun je misschien even iets zeggen, zodat ik weet dat je geen hartaanval dreigt te krijgen?’

Ik adem sissend tussen mijn tanden uit en laat me op een kruk zakken. ‘Sorry. Misschien reageerde ik een beetje overdreven, maar...’

Weer steekt hij een hand op. ‘Het maakt niet uit. Ik dacht niet na. Je hebt een traumatische gebeurtenis meegemaakt en ik had moeten bedenken hoe mijn gebaar op jou zou overkomen.’ Hij blijft vlak bij de deur staan.

‘Ik heet trouwens Lucas. En jij?’

Verwacht hij nou echt dat ik een praatje met hem ga maken, terwijl ik me net bijna dood ben geschrokken? Ik besluit hem het voordeel van de twijfel te geven. Wat maakt het uit dat hij weet hoe ik heet? Als hij mijn naam weet, zal hij vast niet minder hard slaan, mocht hij me iets aan willen doen.

‘Mara van Kooten.’ Hoewel Lucas naar me lacht lijkt hij te

verstijven. Ik laat mijn blik over hem heen glijden. Hij ziet er niet uit als een crimineel of zwerver. Of als iemand die me kwaad zou kunnen doen. Hij ziet eruit als iemand die dicht in de buurt komt van hoe ik mijn droomman zou omschrijven. Zijn blauwe ogen lachen met de rest van zijn gezicht mee, en zijn haar, dat donker is en in stekeltjes op zijn hoofd staat, ziet er goed verzorgd en pas geknipt uit. Hij heeft een stoppelbaardje en draagt een gebreide wollen trui waarvoor het eigenlijk veel te warm is, met daaronder een geperste broek en dure schoenen. Zijn borst is breed en hij heeft het figuur van een real-life 'Gaston' uit *Belle en het Beest*. Op zijn hoofd een platte pet die gejat lijkt van de set van *Peaky Blinders*. Nee, het totaalplaatje doet niet denken aan iemand die kwaad in de zin heeft. Maar die horde van vanmiddag waren ook allemaal vrij normale mensen.

Peinzend stroop ik mijn mouwen nog verder op. Lucas' ogen worden groot als hij ziet wat voor kunstwerk er onder mijn mouw vandaan komt. Hij komt direct dichterbij en pakt – alweer zonder na te denken – mijn arm vast. Dit keer trek ik hem niet terug. Hij draait mijn arm van links naar rechts en bekijkt de tattoo van alle kanten.

'Wauw!' zegt hij. 'Wat mooi. Heeft die ook een betekenis?' Zijn hand voelt warm op mijn bovenarm en als ik er nadrukkelijk naar blijf kijken laat hij met een zucht los.

'Sorry. Ik deed het weer, hè?' zegt hij, en hij rolt met zijn ogen. 'Ik denk dat ik maar beter kan gaan, voordat ik je helemaal afschrik.'

'Sommige dingen, maar niet allemaal.'

'Hm?'

'De betekenis. Sommige plaatjes hebben een betekenis, andere niet. Die heb ik gewoon genomen omdat ze mooi waren.' Stilistisch gezien is mijn arm een bij elkaar geraapt zootje. Een explosie van kleuren. Een Disney-prinsesje naast een gleufhoed.